

**L'adultocentrisme
com a forma de
discriminació de les
joventuts**

MARIONA MORANTA PALMER

Mariona Moranta Palmer

Graduada en Educació Social a la Universitat de les Illes Balears i estudiant del Màster de Cooperació per al Desenvolupament de la Universitat Nacional d'Educació a Distància. Des de ben petita moguda pel món associatiu, les arts i, en concret, la dansa. Participant i membre de projectes i associacions diverses de l'àmbit del temps lliure, la participació juvenil i la cooperació per al desenvolupament. Actualment, presidenta de la Fundació Triangle Jove i de l'Associació Juvenil Centre d'Esplai sa Cadenera, membre de la Comissió Feminista de l'Ateneu Popular d'Esporles i de la Comissió de Festes de sa Vilanova. També col·labora com a voluntària en projectes d'Ajuda en Acció i del Fòrum de Comunicació Educació i Ciutadania projecte impulsat per Enginyeria Sense Fronteres.

Resum

Les joventuts són un dels col·lectius més discriminats socialment. La concepció de les joventuts i el tractament que es fa d'aquestes demana un canvi social imminent, que ha de partir de la necessitat de tenir present l'existència de l'adultocentrisme com a forma de discriminació d'infants i joves per poder combatre-la.

A partir del sentiment alliberador que provoca conèixer aquesta forma de discriminació, el present treball pretén apropar el concepte d'adultocentrisme al món de les joventuts, així com al món de les professionals de les joventuts.

Des del món de les joventuts és important conèixer l'adultocentrisme perquè afecta de manera directa i indirecta el benestar i les trajectòries personals. En el cas de les professionals de les joventuts, conèixer aquesta forma de discriminació és essencial ja que la percepció que se'n té serà el punt de partida de les relacions, pensaments, comportaments, accions i intervencions.

Paraules clau

Adultocentrisme / Joventuts / Discriminació.

Resumen

Las juventudes son uno de los colectivos más discriminados socialmente. La concepción de las juventudes y el tratamiento que se hace sobre ellas demanda un inminente cambio social que ha de partir desde la necesidad de tener presente la existencia del adultocentrismo como forma de discriminación de niñas, niños y jóvenes para poder combatirla.

A partir del sentimiento liberador que provoca conocer esta forma de discriminación, el presente trabajo pretende acercar el concepto de adultocentrismo al mundo de las juventudes, así como al mundo de las profesionales de las juventudes.

Desde el mundo de las juventudes es importante conocer el adultocentrismo porque afecta de manera directa e indirecta al bienestar y a las trayectorias personales. En el caso de las profesionales de las juventudes, conocer esta forma de discriminación es esencial debido a que la percepción que se tenga de éstas será el punto de partida de las relaciones, pensamientos, comportamientos, acciones e intervenciones.

Palabras clave

Adultocentrismo / Juventudes / Discriminación.

1. Introducció

L'octubre de 2018 la Fundació Triangle Jove va fer la trobada anual de les entitats dels diferents consells de joventut de Catalunya, les Illes Balears i País Valencià. Una trobada anomenada «Contra l'adultocentrisme, apoderem-nos». Formar part de l'organització d'aquesta trobada va ser una oportunitat per conèixer aquesta forma de discriminació i entendre alguns malestars viscuts.

El present treball presenta una aproximació al concepte d'adultocentrisme i les seves implicacions. Davant la possibilitat de treballar per combatre les discriminacions socials actuals, existeix la necessitat de considerar l'adultocentrisme com una d'aquestes. Tot i l'avenç social que ha tingut lloc al llarg de la història en relació amb les discriminacions (racisme, masclisme, etc.), l'adultocentrisme és una tipologia de discriminació poc coneguda com a tal. Hi ha poca bibliografia dedicada a tractar sobre l'adultocentrisme en particular.

Entendre que és una problemàtica social i cultural comuna i compartida per part d'infants i joves, i no només una problemàtica personal, és una primera passa que pot ajudar a crear sinergies i ponts entre les persones.

2. Objectius i metodologia

A causa de l'absència d'estudis i investigacions, així com del descoïxement generalitzat de la població en relació amb l'adultocentrisme, oferir una visió general i completa a través de la recerca bibliogràfica ja és una aportació vàlida. L'objectiu d'aquest treball és transmetre una

aproximació al concepte d'*adultocentrisme* i les implicacions que té per inspirar estratègies que puguin ajudar a prendre consciència d'aquesta realitat. Es pretén apropar el concepte d'adultocentrisme, en concret, al món de les joventuts i al de les professionals de les joventuts perquè la manera que es té d'entendre les realitats en definirà les accions i intervencions.

Per enfocar l'article s'ha partit d'una sèrie de qüestions. Per poder entendre l'opressió de l'adultocentrisme, també anomenat *poder adult*, cal conèixer abans la realitat i la condició de les joventuts, la percepció social i les creences sobre aquesta, així com la influència d'altres sistemes d'opressió imperants a la societat. Llavors ja es pot aprofundir en el món adultocèntric: *i)* definir el concepte d'*adultocentrisme*; *ii)* constatar-ne la presència en la societat; *iii)* establir la relació que té amb altres discriminacions actuals; *iv)* enumerar les causes i conseqüències de la problemàtica i, finalment, *v)* exposar possibles alternatives i solucions.

En el present treball s'utilitza el femení genèric per referir-se a persones. En cas de voler especificar o parlar en singular, s'assenyala el gènere. Relacionat amb el llenguatge i el seu significat, cal destacar també la utilització del concepte d'*adultesa* en singular, perquè no està associat a una discriminació i homogeneïtzació del col·lectiu.

3. Desenvolupament del contingut

3.1 La construcció social de l'edat

L'edat és una construcció social que, per si sola, no dona gaire informació. Quan es fa referència a l'edat se sol fer referència, a més, a la categoria social, l'estabilitat, la maduresa, l'estatus i els rols socials, les experiències, la formació i els drets i deures de les persones. És aquesta associació que es fa a l'edat el que determina la posició de les persones respecte a la vida social i pública. Una posició que té una influència directa en la manera com es perceben les joventuts, com es relacionen amb les altres, el poder que tenen, l'estatus i l'accés als recursos que se'ls permet (Lemus i Expósito, 2005; Pascual, 2007).

Tant les categories com les normes socials contribueixen a predir i planificar la societat respecte a la família, la feina, l'educació o les relacions i s'assegura així un cert ordre social. Marquen, per exemple, el moment d'estudiar, iniciar-se en les relacions sexuals, tenir parella estable, casar-se, tenir infants, feina estable, casa pròpia, dur biquini, fer topless, iniciar-se en la ingesta d'alcohol, etc. Unes normes que funcionen com a mandats de compliment obligatori i afecten la nostra conducta i benestar (Lemus i Expósito, 2005).

3.2 Una breu revisió sociològica del concepte de joventut

La idea de joventut es basa també en l'edat, però vista com una construcció social, és a dir, com un període vital definit per la cultura. El concepte de joventut es construeix i transforma en funció del moment històric i de la situació econòmica, política i cultural (Moreno, 2015; Lo-

bato, 2017). Cada cultura defineix la joventut d'una manera, però sovint amb unes característiques comunes entre totes (Lemus i Expósito, 2005).

Una primera idea davant el plantejament del discurs és la denominació de *joventut* en singular o en plural. Algunes autores plantegen que es parli de *les joventuts* o *etapes juvenils* i no de *la joventut*, ja que no existeix una única manera de viure la joventut comuna a tothom. La joventut en singular té una connotació estètica i homogeneïtzadora. En canvi, el concepte de les joventuts permet parlar d'una realitat plural, diferent, àmplia i que integra les diferents maneres de viure la joventut (Duarte i Tobar, 2003; Lobato, 2017).

Ja Bourdieu (1993) considerava que no es podia concebre la joventut com un conjunt homogeni per la diversitat i desigualtat de situacions existents. De fet, Lobato (2017) afirma que, en parlar dels joves, ens referim a joves homes, de classe mitjana, amb estudis i heteronormatius, per la qual cosa s'exclou i s'invisibilitza la resta de persones considerades joves. Llavors, parlant de joventuts rompem aquesta idea i ens referim a la diversitat i pluralitat de joves dins el mateix grup d'edat.

Tot i haver-hi moltes definicions de joventuts, es podria dir que les diferents perspectives paradigmàtiques s'estan aproximant a una definició comuna del present concepte.

3.3 Percepció social i creences sobre les joventuts

Quan socialment es parla de *joventut* s'assignen al concepte un conjunt

d'idees apel·lant a diferents discursos i teories. La pluralitat de maneres de comprendre la joventut, crea una gran distància entre uns discursos i uns altres. Des de veure la joventut com un problema i una amenaça per a l'organització tradicional de la societat, fins a considerar-la l'única opció per poder revertir les situacions de crisi (Feixa, 2001). Tant unes com les altres són concepcions que sovint acaben culpabilitzant la persona jove pel simple fet de ser jove (Serrano, 1995). De manera general, es pot afirmar que s'ha universalitzat un discurs sobre les joventuts basat en estereotips i s'ha oblidat la diversitat i les llibertats individuals (Duarte, 2006).

Hi ha una consideració social difícil de la joventut a causa de les il·lusions amb què es mira, la seva evolució i manifestacions. Sovint la imatge de les joventuts, s'ha definit d'acord amb les negacions de l'adultesa. Les joves com a persones immadures que desitgen ser adultes; es justifica així la jerarquització de l'edat, la dependència econòmica de les joventuts i la negació d'aquestes com a actors socials. D'aquesta manera, el món adult té el poder sobre les coses de les joventuts a les quals es dona visibilitat; pot seleccionar així les conductes socialment no desitjades i fer créixer els estereotips i prejudicis.

Aquesta generalització i estereotipatge de l'estil de vida, els interessos i els comportaments que tenen les persones joves, mitjançant comentaris subtils com que el jovent d'avui dia no té respecte per res ni ningú i només pensen a anar de festa, construeix un imaginari social que dificulta el desenvolupament i les experiències

de les persones (Foradada *et al.*, 2014).

Bauman (2013) destaca que fomentar aquest imaginari social implica simplificar aquest grup i invisibilitza les singularitats personals de gènere, classe, origen, ètnia, nivell educatiu, etc. De fet, contràriament, si una cosa caracteritza les joventuts és la flexibilitat i l'adaptabilitat, allunyades del pessimisme, l'homogeneïtat, el desinterès o l'apatia amb què sovint se les relaciona.

L'ambigüitat dels discursos permet que les mateixes persones joves no tinguin clar què significa ser-ho o què s'espera d'elles i, per tant, hi ha un espai per poder generar interpretacions pròpies i autocapacitar-se per prendre les decisions pròpies (Moreno, 2015). D'aquesta manera, es podria definir *ser jove* com una manera d'organitzar-se i, per tant, oberta, negociable i qüestionada per les mateixes persones joves (Serrano, 1995).

De fet, com afirma Lobato (2017), seguint el paràgraf anterior, no totes les percepcions socials de les joventuts són negatives. Ja fa anys que es consideren les persones joves subjectes de ple dret i es fomenta que siguin participants socialment, econòmicament, culturalment i políticament com a agents estratègics de desenvolupament. Tot i aquesta concepció, en la pràctica encara manca molta feina a fer, ja que a l'hora de la veritat no es donen els recursos ni els espais perquè la incidència de les joventuts sigui real i efectiva.

Tot i les diferents perspectives, a poc a poc es va revertint la situació d'invisibilització de la veu de les joves, del que diuen d'elles mateixes i de la

societat. Unes veus que reconeixen les diferències entre les persones que formen part de les joventuts. Un canvi des de dins que ha de ser també generat des de fora i s'han de visibilitzar les joventuts des d'una mirada allunyada de prejudicis i estereotips (Duarte, 2000; Merino, 2008; Lobato, 2017).

3.4 Les discriminacions socials actuals

Quan es parla de joventuts i del món jove, no es pot evitar relacionar-los amb el patriarcat i amb la resta de discriminacions que han existit al llarg de la història i que encara actualment persisteixen (Duarte, 2000). Per tant, per poder evitar la discriminació de les persones joves, cal abans ser molt conscients de les diferents jerarquies que hi ha en les societats actuals.

La *discriminació* es pot definir com una distinció legal, política, econòmica i social d'uns individus respecte d'uns altres, als quals consideren inferiors per raons d'edat, sexe, classe social, política, nacionalitat, cultura, religió o ètnia (Freire, 2002). Discriminacions que es construeixen sobre un ordre social, un sistema de jerarquies basat en rols i estereotips, encarregat de reproduir-se i perpetuar-se (Lobato, 2017).

L'ordre social es fonamenta sobre el que és considerat lògic o natural, establert principalment en la família i el terreny afectiu, en la religió catòlica i la fe, en l'escola i les seves autoritats i en l'ordre polític i la confiança que aquest transmet. Un ordre lògic assumit per la societat, que fins i tot

aconsegueix que les persones oprimides incorporin sovint els discursos i en justifiquin les desigualtats. Si algun d'aquests àmbits naturals i lògics es qüestiona, passa al camp del que és il·lògic i irritant, i és vist com un atac a les certeses i a l'estructura social. Les certeses són afirmacions considerades veritat, guiades pel sentit comú i els prejudicis, per les interpretacions i per discursos molt ben construïts i manejats pel poder. Podríem afirmar que són veritats allunyades de la realitat social. Per tant, abandonar aquestes certeses allunyades, ja no a escala institucional sinó personal, requereix esforç i sol ser vist com una provocació (Juliano, 2006; Castells, 2012).

Hi ha certes opressions que travessen la societat, totes les esferes i moltes de les persones que les habiten, i provoquen violències i sofriment. Són opressions necessàries per al sistema per poder seguir perpetuant-se. És per aquest motiu que cal revisar i qüestionar les bases sobre les quals s'assenta el món modern occidental (Martínez i Casado, 2013). Resulta important identificar les diferents jerarquitzacions o opressions: jerarquització per raons de gènere (patriarcat); per raons d'origen, color de pell, llengua, religió, cultura o ètnia (racisme i colonialisme); per edat (edatisme); per desigualtats en termes de riquesa, béns, explotació i subordinació (classeisme, capitalisme i neoliberalisme), i l'opressió que es du a terme sobre els recursos, el territori i el poder polític (imperialisme) (Casal, 2007; Martínez i Casado, 2013; Foradada *et al.*, 2014; Subirats, 2017).

Les societats d'Occident, a més a més, s'han assegurat tenir la produc-

ció del coneixement de part seva per així poder tenir la «veritat» i perpetuar aquest imaginari jeràrquic i dominant. Un imaginari que guia no només els patrons de conducta social, grupal i individual, sinó també les relacions i que, a més, invisibilitza les realitats que s'allunyen de la norma (Duarte, 2006). Per tant, les societats occidentals estan carregades de prejudicis sorgits per sobreviure en èpoques repressives o a patologies individuals. Es pot afirmar que, d'entrada, és una societat tolerant pel que fa a opcions personals. Una afirmació que es fa des d'una situació de poder i privilegi. Actualment, el poder el tenen aquells que controlen la política, l'economia i la informació i, per tant, són aquests càrrecs els que comprenen i toleren, en la teoria, la diversitat d'opcions personals. Però cal tenir present que la societat moderna té els mitjans per convèncer de les seves categoritzacions i crear així una acceptació social i una criminalització de conductes (Juliano, 2006).

Com que la societat es defineix bàsicament com una societat líquida (Bauman, 2003), hi ha una necessitat de redefinir arguments i tornar-los a difondre constantment, una idea que canvia juntament amb la idea que les víctimes de la societat són canviants. Històricament han passat per víctimes diferents sectors: persones sense llar, jugadors, pobres, delinqüents, dones que exerceixen la prostitució, persones amb diversitat funcional, obrers, comunistes, socialistes, anarquistes, okupes, persones migrades... Les intervencions que es feien des del poder anaven encaminades a aïllar, excloure, controlar, desorganitzar, neutralitzar, fer invi-

sibles, culpabilitzar, debilitar i privar de drets aquests col·lectius. Potser l'objectiu que sempre ho ha englobat tot és el d'homogeneïtzar la societat. Ara, el major càstig és la desaprovació, el rebuig i l'estigmatització social que desencadena l'exclusió social (Juliano, 2006).

L'exclusió social, segons Reglero (2007), és un procés estructural que separa certes persones o grups de persones de les possibilitats culturals, polítiques, laborals i econòmiques de què disposa la resta de societat. Cal tenir present que és un procés multidimensional i acumulatiu, és a dir, els processos causals que la provoquen són múltiples, combinables i sovint relacionats amb les discriminacions socials. De fet, per separat les causes no provoquen exclusió social, és quan s'acumulen una sèrie de factors que se separa la persona o grup de persones de la societat. Alguns factors d'exclusió, per exemple, són la precarietat laboral, els ingressos irregulars, la carença d'habitatge, el fet de pertànyer a grups socials rebutjats, l'analfabetisme, una estructura motivacional dèbil o actitud negativa, o una privació de drets. De fet, els tres eixos principals per assegurar una integració social són la família i el capital social; la participació en el mercat de treball, i el reconeixement i la participació pública. Si els eixos són dèbils, la persona està en risc d'exclusió social.

És en aquest context social de discriminació on cal visibilitzar l'existència de l'adultocentrisme i donar-hi importància.

3.5 L'adultocentrisme com a forma de discriminació de les joventuts

Tot i no conèixer els orígens d'aquesta opressió, el 1978 el psicòleg Flasher va encunyar i definir el terme adultisme com l'opressió del poder adult sobre infants i joves (Flasher, 1978). Depenent de la traducció s'han utilitzat els termes adultisme i adultocentrisme. No obstant la diferenciació, els dos termes signifiquen el mateix. No va ser fins passats uns anys que el terme va ser acceptat per acadèmics, gràcies al moviment dels drets dels infants i a la importància creixent de la sociologia de la infància. Encara que no sigui utilitzat en la quotidianitat de les Illes Balears, és un terme molt utilitzat al nord d'Europa i a altres parts del món (LeFrançois, 2013).

S'entén l'*adultisme* com l'opressió que experimenten les infàncies i les joventuts per part de les persones adultes i dels diferents sistemes que han creat. De fet, caracteritza les relacions entre els infants i joves amb les persones adultes, ja que es diferencien clarament els estatus sociopolítics i el poder d'unes i d'altres (LeFrançois, 2013; AFIN, 2015).

Sovint es veu el món des d'una perspectiva adulta, és a dir, s'espera de totes les persones que adquireixin el coneixement i la maduresa associades a l'adulesa. Socialment hi ha una superioritat d'aquesta adulesa i, per tant, sovint els infants i les joves són tractats com a inferiors (Tate i Copas, 2003). A més, cal tenir present que la socialització i l'educació dels infants es du a terme generalment per persones adultes: familiars, professores, educadores, monitores, entrenadores... i no podem oblidar que, malauradament, la coerció i la imposició, per tant, l'abús de poder, són dues

característiques del sistema educatiu imperant.

Una altra visió de l'adultocentrisme, complementària a les anteriors, el defineix com els mecanismes i les pràctiques paternalistes que justifiquen la subordinació de les joves, ja que les defineix com a mancades de maduresa (dèficit cognitivoevolutiu), de raó (dèficit substancial) i de responsabilitat (dèficit moral) (Vasquéz, 2013).

Amb aquestes reflexions no es vol infravalorar el món dels adults ni es vol cercar culpables, sinó crear consciència que tothom està immers dins aquesta cultura d'autoritarisme adult que pressuposa que els adults són i saben més que els infants (Tate i Copas, 2003). Cal qüestionar les traves que el món adult posa perquè les joventuts es puguin construir des dels seus paràmetres propis (Vasquéz, 2013).

Qüestionar l'adultisme posa a prova la normalitat en la qual han viscut les persones adultes, és a dir, la seva cultura, comportament i normes, i les opressions que han exercit basant-se en l'edat (DeJong, 2014). La cultura adulta varia depenent de la cultura pròpia del lloc on es desenvolupa. No obstant això, totes tenen en comú la idea que ser adulta és superior a ser infant o jove i, per tant, va acompanyat d'autoritat i poder, i s'atorguen privilegis a les primeres i se situen en una situació de desavantatge social les segones (Tran, 2018).

És curiós el cercle que es crea al voltant de les responsabilitats. L'adultocentrisme es basa en gran part sobre la idea de cures que la persona adulta, gràcies a la saviesa i experièn-

cia, assumeix en una situació de dominació sobre la persona jove i la desresponsabilitza. Però, per altra banda, es critica que les persones joves tenen una gran falta de responsabilitat (Di Stefan, 1996 citat a Lobato, 2017). Un exemple d'aquestes pràctiques seria quan sovint se senten afirmacions referides a persones joves com «no et fiquis en converses de majors», «ningú sap millor el que et convé que la teva mare o el teu pare», «d'això no en saps, tu, encara», «quan siguis gran ja ho entendràs», «jo a la teva edat també era així» (Lobato, 2017).

Fins aquí s'han tractat majoritàriament sobre mecanismes de reproducció de l'adultocentrisme en el pla educatiu, cultural i simbòlic. No obstant això, alguns autors també fan referència als processos econòmics i polítics. Segons Duarte (2012), l'adultocentrisme és un sistema de dominació que se serveix de l'organització social capitalista per reelaborar-se econòmicament i políticament. En el pla material, és un sistema de dominació que impossibilita l'accés a béns depenent del que és considerat corresponent a cada edat. El poder de decisió i control, amb totes aquestes consideracions, se centra en els rols de l'adultesa.

A mode de síntesi, l'opressió es pot donar a diferents estrats. En l'àmbit personal, és aquella discriminació directa de la persona adulta cap a l'infant o jove, amb qui s'interacciona de manera autoritària, amb prejudicis, sense entendre el que vol dir o, fins i tot, amb violència. En l'àmbit estructural, l'adultisme es reproduïx mitjançant polítiques, lleis, normes i pràctiques a les institucions públi-

ques i espais de relacions socials. Opressions que afecten de manera negativa aquests infants i joves i a la seva vida diària (LeFrançois, 2013). En l'àmbit laboral, el sistema capitalista se serveix de les joventuts per mantenir una situació generalitzada de precarietat laboral. Per a les persones joves, com que deixaran de ser-ho, es creu que aquesta etapa és transitòria i es viu sabent que acabarà, però cal ser conscients que, per a la gent que contracta, la precarietat laboral juvenil és estable. Una situació permesa per l'imaginari social que la justifica. En els diferents àmbits socialitzadors, també es dona l'adultocentrisme: des de la família s'inicia amb les pressions i estereotips dels sistemes, l'escola ensenya les normes socials establertes, els mitjans de comunicació i els espais d'oci reproduïxen i fomenten una ideologia capitalista, patriarcal i opressora i, finalment, l'àmbit laboral és un dels principals espais d'integració del jovent en la societat (Foradada *et al.*, 2014).

Recollint la recomanació de LeFrançois (2013), cal afegir que igual que s'han incorporat al coneixement i al llenguatge propi els conceptes i el reconeixement de pràctiques racistes, classistes o masclistes, cal que s'hi inclogui també l'adultocentrisme.

3.5.1 Causes i conseqüències de l'adultocentrisme

Feixa (1998) ja remarcava que potser l'origen d'aquesta discriminació adultocentrista era en els sistemes d'edat, ja que aquests legitimen la jerarquització entre edats i, per tant, l'accés desigual als recursos, a la parti-

cipació, a la política, al treball... Una jerarquia que ha aconseguit sostenir-se fins avui, s'ha nodrit del patriarcat i ha construït imaginaris que afecten les relacions i la construcció de la identitat d'infants i joves (Duarte, 2012).

Les causes de l'adultocentrisme van molt lligades a la història. Existeixen relats de fases històriques o cultures en concret on s'especificaven les relacions entre les edats. De fet, des de sempre hi ha hagut ritus de pas de la infantesa o joventut a l'adulthood en diferents cultures. Passar aquests ritus permetia agafar rols vinculats a l'adulthood previs al matrimoni, com podien ser tasques productives o de defensa (Feixa, 1998).

La societat adultocèntrica s'ha construït des del món adult per preparar infants i joves per a l'adulthood i, també, per acompanyar a les persones majors en la sortida d'aquesta etapa adulta. Una mirada que precaritzava i mercantilitzava els infants i joves, i fa que el món de la infància i joventuts, i el de l'adulthood agafin major distància (Duarte i Tobar, 2003). Una distància que està molt marcada entre la vida considerada real, l'adulthood, i la vida d'experimentació i trànsit, la infantesa i la joventut (Vásquez, 2013). A més, aquestes relacions conflictives entre el món adult i el món juvenil no fan més que construir asimetries i reproduir autoritarisme (Gallardo, 2006 citat a Duarte, 2012).

Segons Duarte (2000), l'adultocentrisme aconsegueix perpetuar-se gràcies a quatre trampes que alteren la visió social en general i en concret de les joventuts. La primera idea és que tothom és igual, només hi ha una joventut singular i homogènia, i, per

tant, no hi ha distinció de gènere, classe, ni tipologies de viure la joventut. Una afirmació allunyada de la realitat plural i diversa. La segona idea afirma que les joventuts són un problema per a la societat, idea que en patologitza i n'invisibilitza els discursos i pràctiques. Una idea fonamentada en els estereotips i els prejudicis i que, per tant, no permet reconèixer les capacitats i les aportacions de les joventuts. La tercera idea té a veure amb la teoria del cicle vital, ja que aquesta divideix les etapes sense possibilitat que es donin de manera simultània. A més, des d'aquesta idea s'assumeix que l'adulthood és l'encarregada de formar les qui, en generacions futures, seran adultes. La darrera idea afirma que les persones joves són les salvadores del món, s'espera d'elles, només pel fet de ser joves, que transformin la societat.

Existeixen, a més, creences instaurades ja a la societat i que segurament varen tenir a veure amb l'origen de la discriminació com a tal. Igual que hi ha, i ja els coneixem, els mandats de gènere, també hi ha mandats d'edat. S'espera de les joventuts que, en algun moment, assumeixin la vida de manera adulta, ja sigui a través del dret a vot, del matrimoni, de la independència de la llar familiar o d'una feina estable. Amb el reconeixement que només pots ser madur quan ets adult, es limiten totes les altres fases vitals. No hauríem d'entendre el creixement i la maduresa com un objectiu, sinó com a moments vitals, reconèixer les característiques i crisis de cada moment i entendre-ho com una cerca constant i dinàmica. De fet, la tan anomenada *crisi de l'adolescència* no és una característica biològica

i rebel, sinó cultural i individual de cada persona (Duarte, 2015).

Aquest discurs adultocèntric ja forma part del nostre imaginari i permet mantenir aquest centre de poder juntament amb les altres opressions. Un discurs molt naturalitzat amb afirmacions com que la joventut és rebel, inestable i immadura per naturalesa i, per tant, només l'adulthood té la veritat i la maduresa absoluta (Vásquez, 2013).

Es pot afirmar que l'adultisme té efectes sobre la identitat, salut, educació i, en general, sobre el benestar d'infants i joves, tot i estar justificat per la necessitat d'educar i de protegir (AFIN, 2015). Sovint com a adults, s'impedeix el ple desenvolupament dels infants i les persones joves avançant-se als errors o a les oportunitats per cercar solucions, un fet que els limita i els infravalora (Tate i Copas, 2003).

Tant el discurs com les pràctiques adultocèntriques subestimen el món de les joventuts i impedeixen que participin de manera activa en la societat. Aquest fet no només els perjudica a ells, sinó també a la societat en si. Si bé és cert que les joventuts ja han canviat i de manera inconscient o conscient han començat a adonar-se d'aquesta opressió i a reivindicar el seu paper, a la societat continua havent-hi un sostre de vidre. Són poques les pràctiques en què les joves es considerin com a persones de ple dret i puguin formar part del disseny de propostes per elles mateixes o per la població en general (González i Vargas, 2016 citat a Henríquez i González, 2017).

Caldria destacar també la capacitat de resistència de les joventuts. Duarte (2006) proposa quatre motius de

la resistència juvenil. En les joventuts, (1) hi ha un descobriment de les habilitats i capacitats pròpies que permet el desenvolupament d'una mateixa; (2) un descobriment de l'entorn, és a dir, del medi ambient i de les persones que les envolten; (3) una agrupació amb qui es té similituds i es construeixen, així, comunitats, i, finalment, (4) la tensió que es viu entre valors com l'amistat, la veritat, la justícia o la fidelitat. Una resistència que sovint és aprofitada.

3.5.2 La relació entre les discriminacions socials i l'adultocentrisme

Com bé s'ha afirmat en punts anteriors, la societat en la qual vivim és patriarcal, classista, racista, imperialista, edatista i, finalment, adultista. Les dues darreres estan molt relacionades, ja que parteixen de la idea que el món es construeix des de l'adulthood, és a dir, de la superioritat d'algunes persones pel fet de ser considerades adultes, sigui per edat o per rol social. Per tant, a mode de resum, si ets un home, ric, blanc, cis, heterosexual i adult, estàs en l'esglaó més alt de la societat (Duarte, 2006). En molts estudis sobre la joventut, no joventuts, se'ls ha contemplat segons aquest model anterior i s'ha generat un imaginari normatiu fomentat pels mitjans de comunicació, el llenguatge, les pràctiques socials i els rituals establerts per l'adulthood (González i Caicedo, 1995 citat a Lobato, 2017).

Com que la classe de major dominació és la masculina pertanyent a la franja d'edat de persona adulta, l'home adult està en una situació de privilegi i poder davant la resta d'edats i de gèneres. Partint d'aquesta idea,

alguns estudis defensen que l'adultocentrisme, juntament amb l'edatisme, són un vessant del patriarcat (Lobato, 2017).

Cal destacar també com el capitalisme s'ha apropiat de les joventuts, les ha idealitzades i les ha dotades de característiques desitjables en àmbits com la publicitat. Però, en canvi, no les té en compte per al sistema de consum. Només quan comencen a ser econòmicament rendibles s'inicia un procés de reconeixement i consideració com a persones potencialment consumistes (Lobato, 2017).

El poder adult sexista, patriarcal i racista pretén controlar i explotar les joventuts. Duarte (2006) i Foradada *et al.* (2014) destaquen que, amb això, no s'afirma que s'hagi de discriminar tota persona adulta, sinó comprendre que l'adultocentrisme, igual que la resta d'opressions, existeix.

3.5.3 Alternatives per combatre l'adultocentrisme

L'ètnia, el gènere, el sexe, la classe social o el lloc de naixement són característiques estables de les persones, en canvi, l'edat no ho és. Per tant, la dificultat afegida i no compartida amb les altres formes de discriminació, és la inestabilitat del grup oprimint a causa del fet que ser jove és una condició temporal (Foradada *et al.*, 2014).

Una altra característica que afecta aquest tipus d'opressió és que, en principi, en aquest moment vital, les joventuts no depenen de ningú ni tenen ningú a càrrec; l'ordre social és imposat i no elegit i, per tant, fàcilment el poden qüestionar; generalment, no es tenen ni propi-

etats ni responsabilitats... Tot plegat implica ser més adaptable al canvi i dedicar més temps a moviments socials i a repensar formes noves de vida que qüestionin el sistema (Foradada *et al.*, 2014).

Cal ser molt conscients de la presència d'aquesta forma de discriminació. Només si hi ha consciència d'aquesta existència, es pot iniciar i construir l'enderrocament perquè no hi ha poder i opressió més efectiva que la que no es percep. D'aquesta manera, hi haurà consciència també del mecanisme utilitzat pel sistema patriarcal capitalista per mantenir-se mentre explota i domina les persones. Una de les tasques importants té a veure amb el foment dels espais d'intercanvi intergeneracional, així com la construcció d'identitat i relacions de les persones joves allunyades de l'adultocentrisme (Duarte, 2006).

Cal tenir molt present que el canvi de costums no du implícit el canvi dels models. Les realitats noves han d'anar acompanyades de discursos nous. És difícil que aquests models nous no siguin els antics en posicions noves. Per tant, només lluitant contra la present violència simbòlica, la que no es veu, es poden deslegitimar i erradicar les pràctiques en les quals es materialitzen les opressions (Juliano, 2006). Un canvi molt possible i positiu és el del llenguatge. Podem començar a parlar de *joventuts* i no de *joventut*, ja que els canvis epistemològics ens forcen a canviar els discursos i, en conseqüència, la manera de veure el món (Duarte, 2000).

La intervenció de més impacte que es pot fer és la de la sensibilització ciutadana davant la violència simbòlica i els sistemes d'opressió. Segons

Juliano (2006), una sensibilització que hauria de començar pels sectors professionalitzats i anar encaminada a:

- Desnaturalitzar i desconstruir les jerarquies socials.
- Passar d'opcions i pràctiques naturals estigmatitzades a opcions voluntàries.
- Allunyar-se del determinisme, dels models socials, de la contingència i rols establerts, i donar pas a l'aprenentatge i a les transgressions de les normes socials establertes.
- Crear consciència de la importància del llenguatge.
- Millorar la imatge i les possibilitats d'apoderament.

Una altra idea important és la de visibilitzar i explicar la història de les joventuts i el paper revolucionari de canvi social que aquestes han tingut mitjançant els moviments juvenils. Cal donar importància i valor social a la participació i l'associacionisme juvenil al llarg de la història. D'aquesta manera es fomenta que, des de l'auto-organització col·lectiva juvenil, es reivindicui posar fi a la invisibilització i al sotmetiment (Foradada *et al.*, 2014).

Els compromisos que plantejaven les joventuts a la Trobada Triangle Jove 2018 (Fundació Triangle Jove, 2019) sota el lema «Davant l'adultocentrisme, apoderem-nos» resulten de gran importància amb vista al treball personal, col·lectiu i social que es pot dur a terme. Alguns compromisos acordats a destacar són:

- Detectar i denunciar actituds adultocentristes i fer pedagogia

davant aquestes actituds basant les reivindicacions en la idea de les cures.

- Formar-se per poder fer una desconstrucció i revisar, a més, el llenguatge utilitzat perquè no sigui adultocentrista.
- Crear protocols per evitar que se segueixin perpetuant les diferents violències existents.
- Treballar per a una perspectiva juvenil transversal en els diferents àmbits (polítics, projectes, accions...).
- Participar en espais intergeneracionals diversos partint de la idea que les joventuts tenen molt a dir en els diferents àmbits de la societat més enllà dels temes o de les àrees considerades juvenils.
- Crear el Dia de la Joventut i donar-li importància per trencar mites i tòpics sobre les joventuts.
- Visibilitzar, per rompre estereotips i idees preconcebudes, les diferents característiques biològiques, psicològiques i de socialització de les joventuts.
- Donar valor a la diversitat d'itineraris vitals.

Destaquen, a més, que pot existir adultocentrisme, basat en l'edat o l'experiència, dins el mateix col·lectiu de les joventuts (FTJ, 2019). Una afirmació que cal tenir present.

4. Discussió i conclusions

A partir de les aportacions considerades positives sobre la definició i teories de les joventuts a continuació establirem una definició pròpia del concepte de joventuts.

Les joventuts són un moment de vida on la persona jove adquireix un rol social nou diferent de la infància i inicia un projecte personal de vida política, econòmica, sexual, estudiantil, familiar, laboral i de lleure. Un període que s'inicia amb les característiques biològiques i socials de l'adolescència i acaba amb la plena emancipació de la persona. És una construcció social, és a dir, un període vital definit per la cultura i la societat, que fa referència a una realitat plural amb característiques comunes entre totes les persones que la formen. Per tant, cal destacar que la joventut no és un moment buit d'espera, un col·lectiu homogeni, un trànsit cap a l'adulthood o una negació d'aquesta, ni tampoc és sinònim d'immaduresa o dependència.

Convé destacar també, tot i no haver-ho incorporat a la definició, la importància del concepte de *generació*. Una generació engloba persones que han nascut un mateix any o que coincidint en un moment històric particular. Històricament, ha estat una idea que ha funcionat per crear sinergies entre persones tant de la mateixa edat com de diferent. A més a més, té un gran potencial generador de sentiment de pertinença. Projectes com els grups de quintos als diferents pobles de Mallorca, des de la visió dels professionals de les joventuts, són grans oportunitats de treball.

Un cop es té la definició clara i un sentiment de pertinença creat, cal conèixer la història de les joventuts, així com les conseqüències de la percepció social que se'n té. Les joventuts estan associades a un passat carregat d'esdeveniments. Si es coneix la

força que han tingut les joventuts històricament, la percepció actual canvia. Des de la part educativa, a través del currículum explícit i de l'educació no reglada, és a dir, la forma de veure la vida i el que es considera important i significatiu per a la vida, s'ha transmes una visió adultocèntrica i s'ha ignorat i minimitzat el punt de vista de les joves. S'ha obviat així aquesta part històrica i cultural important. Actualment comença a haver-hi educadores socials als instituts i dinamitzadores i educadores a pobles i barris amb un paper molt significatiu per a les joventuts. Des d'aquests dos perfils professionals, es podrien generar espais per compartir la història i cultura juvenil.

No obstant això, en l'àmbit personal també afecta com la societat et percep com a persona jove. Hi ha una universalització dels discursos en relació amb les joventuts, basats en estereotips i prejudicis que s'allunyen de la realitat. Les joventuts viuen en tensió entre una doble imatge: la societat, d'una banda, les percep com un problema i, de l'altra, com l'única oportunitat de canvi possible. Una tensió que se suma al desconcert de viure en una etapa considerada de trànsit i d'experimentació per poder arribar a la vida considerada real, l'adulthood. Tot això, evidentment, afecta les joventuts. A part de ser conscients de l'existència de l'adultocentrisme, cal que, si es forma part del col·lectiu de les joventuts, es reflexioni sobre com ha afectat a l'àmbit personal i es donin les eines o recursos perquè la resta de joventuts que encara no coneixen l'adultocentrisme com a tal puguin fer la mateixa reflexió.

A la resta de la societat manca fer

una tasca de sensibilització important. S'ha vist que les joventuts es construeixen a través dels discursos i del llenguatge provinents del món adult. Cal treballar des de les diferents professions per transformar aquests discursos i conscienciar sobre el poder que tenen.

La lluita contra el poder adult, però, no pot anar sola, ha d'anar de bracet amb la resta de lluites. Les intervencions han de ser feministes, interculturals i respectuoses. Només tenint present que les jerarquies i les discriminacions són acumulatives i resulten en múltiples discriminacions, es podrà fer una bona intervenció.

Pel que fa a l'adultocentrisme, partint de la informació recollida, es proposa definir-lo com un sistema d'organització social construït sobre la base del poder adult i l'opressió exercida per aquest sobre infants i joves per raons d'edat o experiència vital. Socialment, s'espera que totes les persones adquireixin un estatus de persona adulta considerada madura, responsable, sàvia, amb experiència i raó. Les persones adultes, per tant, tenen un estatus de poder i privilegi superior al de les persones joves en l'àmbit estructural, social, educatiu, relacional, econòmic, polític, laboral i personal.

L'adultocentrisme se serveix d'una sèrie de creences i mecanismes per poder perdurar en el temps. Parteix d'un sistema jerarquitzat d'edats acompanyat d'uns mandats i normes d'edat i es recolza sobre un conjunt de creences, prejudicis i estereotips que creen l'imaginari social. L'imaginari social veu totes les persones joves i les diferents maneres de viure les joventuts com a homogènies, encaixa

la joventut com un problema social o com la salvació del món i, finalment, impossibilita que puguis ser jove i tenir un comportament o unes característiques considerades de la infància o l'adulthood. Per tant, limita i infravalora les persones joves, la qual cosa crea conseqüències identitàries, de salut, d'educació i de benestar i ple desenvolupament en general.

Si es parteix d'aquesta idea, s'apunta a un canvi social necessari. Des de les professionals de les joventuts, es té l'oportunitat d'educar les persones i la societat des del respecte i les relacions de poder igualitàries per perseguir la integració plena de totes les persones. Des de les mateixes persones joves, es té l'oportunitat de «ser protagonistes i subjectes imprescindibles dels avenços revolucionaris que ens depara el camí» (Foradada et al., 2014).

5. Agraïments

M'agradaria agrair a Belén Pascual, tutora del TFG del qual parteix aquest article, l'empenta perquè les paraules que llegireu no sols quedassin entre nosaltres. Així com a totes les persones que han escoltat els debats i idees que hi trobareu.

6. Referències bibliogràfiques

- AFIN (2015). «Espanya, és país per a la infància i la joventut?: Qüestionant l'adultisme». *AFIN*, 74 (núm. especial). <http://ddd.uab.cat/pub/afinCAT/afin_a2015n74.pdf>
- Bauman, Z. (2003). *Modernidad líquida*. Fondo de Cultura Económica.

- – (2013). *Sobre la educación en un mundo líquido*. Paidós.
- Bourdieu, P. (1993). «“Youth” is just a word». A: Bourdieu, P. (ed.). *Sociology in Question*. Sage.
- Butler, R. (1980). «Ageism: A foreword». *Journal of Social Issues*, 36, 8-11.
- Casal, J. (2007). «La inserción laboral y profesional». A: Merino, R. i De la Fuente, G. *Sociología para la intervención social y educativa* (357-380). Editorial Complutense, S.A.
- Castells, M. (2012). *Redes de indignación y esperanza*. Alianza Editorial.
- DeJong, K. L. (2014). *On being and becoming: An exploration of young people's experiences with status and power* [tesi doctoral, Universitat de Massachusetts]. Scholarworks. <https://scholarworks.umass.edu/dissertations_2/71>
- Duarte, C. O. (2000). «¿Juventud o juventudes? Acerca de como mirar y remirar a las juventudes de nuestro continente». *Última década*, 8 (13), 59-77. <https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0718-22362000000200004&lng=en&nrm=iso&tlng=en>
- – (2006). *Discursos de Resistencias Juveniles en Sociedades Adultocéntricas*. DEI. <<http://repositorioslatinoamericanos.uchile.cl/handle/2250/2218198>>
- – (2012). «Sociedades adultocéntricas: sobre sus orígenes y reproducción». *Última década*, 36, 99-125. <http://repositorio.uchile.cl/bitstream/handle/2250/121796/Sociedades_adultocentricas.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- – (2015). *El adultocentrismo como paradigma y sistema de dominio. Análisis de la reproducción de imaginarios en la investigación social chilena sobre lo juvenil* [tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona]. Tesis Doctorals en Xarxa. <<https://www.tdx.cat/handle/10803/377434#>>
- Duarte, C.O.; Tobar, B. (2003). *Rotundos invisibles. Ser jóvenes en sociedades adultocéntricas*. Editorial Caminos. <<http://repositorioslatinoamericanos.uchile.cl/handle/2250/2218210>>
- Feixa, C. (1998). *De jóvenes, bandas y tribus. Antropología de la juventud*. Ariel.
- – (2001). *Generació @. La juventut al segle XXI*. Generalitat de Catalunya.
- Flasher, J. (1978). «Adulthood». *Adolescence*, 13 (51), 517-523.
- Foradada, M.; Martín, A.; Rodó, M. i Castany, J. E. (2014). *Rebels amb causa. Manifest contra el poder adult*. Tigre de Paper.
- Freire, P. (2002). Discriminación social y adolescencia en América

Latina. *Revista de Pedagogía Crítica*, 1 (1), 99-105.

- <https://www.researchgate.net/publication/318842776_Discriminacion_social_y_adolescencia_en_America_Latina/download>
- Fundació Triangle Jove (2019). *Trobada Triangle Jove (2019)*. <<https://trianglejove.files.wordpress.com/2019/07/memoria.pdf>> [Consulta: 2 febrer 2020]
- Henríquez, E. i González, R. (2017). «Participación juvenil en espacios formales de deliberación política: entre adultocentrismo y reproducción del discurso adulto». *Rupturas*, 7 (1), 125-147. <<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/5762441.pdf>>
- Juliano, D. (2006). *Excluidas y marginales*. Editorial Cátedra Ediciones.
- LeFrançois, B. (2013). *Adulthood*. Springer Reference. <https://www.researchgate.net/publication/280102266_Adulthood>
- Lemus, S. i Expósito, F. (2005). «Nuevos retos para la Psicología Social: edadismo y perspectiva de género». *Pensamiento Psicológico*, 1 (4), 33-51. <www.redalyc.org/pdf/801/80112046005.pdf>
- Lobato, L. (2017). *Participación política de las personas jóvenes desde la perspectiva del patriarcado en España (2000-2011): factores y límites* [tesis, Universitat de Murcia]. Tesis Doctorals en Xarxa. <<http://hdl.handle.net/10803/405721>>
- Martínez, Z. i Casado, B. (2013). «Acerca de opresiones, luchas y resistencias: movimientos sociales y procesos emancipadores». *Cuadernos de trabajo Hegoa = Lan Koadernoak = Working papers*, 60, 1-68.
- Merino, R. (2008). «Joves i estructura social». *Nous Horitzons*, 189, 27-33. <<https://ddd.uab.cat/record/148895?ln=ca>>
- Moreno, A. (2015). «Producendo la juventud: la imagen de los jóvenes en los estudios generales sobre la juventud española». *Revista de Estudios de Juventud*, 110, 35-47. <http://xuventude.xunta.es/uploads/docs/Observatorio/Los_estudios_sobre_la_juventud_en_Europa.pdf>
- Pascual, B. (2007). «El ciclo vital y sus etapas. Problemáticas asociadas a los grupos de edad». A: Merino, R. i De la Fuente, G. *Sociología para la intervención social y educativa* (155-180). Editorial Complutense, S.A.
- Reglero, M. (2007). «Pobreza y exclusión social». A: Merino, R. i De la Fuente, G. *Sociología para la intervención social y educativa* (243-263). Editorial Complutense, S. A.
- Serrano, A. (1995). «Procesos paradójicos de construcción de la juventud en un contexto de crisis del mercado de trabajo». *Revista*

Española de Investigaciones Sociológicas, 71, 177-199.

- Subirats, M. (2017). *Coeducación, apuesta por la libertad*. Editorial Octaedro.
- Tate, T. F. i Copas, R. L. (2003). «Insist or Enlist? Adultism Versus Climates of Excellence». *Reclaiming Children & Youth*, 12 (1), 40-45.
- Tran, V. T. (2018). *Examining Adultism in Higher Education: A Three-Study Dissertation* [tesis, Ohio State University]. OhioLINK. <http://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=osu1512667699503368&disposition=inline>
- Vázquez, J. D. (2013). «Adultocentrismo y juventud: Aproximaciones Foucaulteanas». *Revista Sophia: Colección de Filosofía de la Educación*, 15, 218-234. <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/oaiart?codigo=5970102>>